

ASDER

BARIŞ SÜRECİ RAPORU

BU BİR ADALETİ SAVUNANLAR STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ (ASSAM) YAYINIDIR.

ASSAM YAYIN NO:1

Gureba Hüseyinağa Mah. Kakmacı Sok. İnci Apt. No:10 Daire:11 Aksaray/FATİH/İSTANBUL
Tel: +90 212 526 11 31 - Fax: +90 212 526 11 32
E-mail: asdergenmer@gmail.com Web: www.as-der.org.tr

GİRİŞ

Avrupa'da 1644 Westphalia (Vestfalya) sürecinin doğurduğu ulusçuluk, sadece Avrupa toplumlarında değil, Osmanlı'da da etnik kimlik eksenli siyasal yapılara yol açmıştır. Ulusçuluk, dayanışma bağlamı ulus olan, ulusu merkeze alan ve siyasal, sosyal ve ekonomik boyutlarda toplumu ulus merkezli olarak yapılandıran bir ideolojidir. Avrupa kaynaklı bu ideolojinin taşıyıcısı olan İttihat ve Terakki, ulusçuluk ideolojisi ile Osmanlı'nın yıkılmasına yol açmakla kalmamış, aynı zamanda Osmanlı bakiyesi Türkiye Cumhuriyeti devletinin de ulusçuluğu temel alan resmi bir ideolojiye göre yapılandırılmasına yol açmıştır. Ulusalci elitler, kendi ideolojik tasavvurlarına uygun düşmeyen inanç ve kültür değerlerini ve buna sahip bir halkı değiştirme misyonu üstlenmişler; toplumun ortak inanç, kültür ve değerlerinin kuşaklar arasında taşıyıcısı olan kitaplarla, kütüphanelerle ve âlimlerle toplumun irtibatını kesen icraatlar yapmışlardır. İstiklal Mahkemelerinde yargılanan âlimler idam edilmişler, gerçekleştirilen provakasyonlarla adım adım bürokratik bir vesayet sistemi tesis edilmiştir. Şeyh Said, Dersim ve Menemen hadiseleri, toplumun vicdanında derin yaralar açan devlet şiddetini meşrulaştırmak için tezgâhlanmış maksatlı olaylar olarak tarihe geçmiştir. Bu vahim hadiseler sebebiyle asker eliyle yok edilen, kurulan sözde mahkemelerin kararlarıyla idam edilen veya mecburi sürgüne yollanan Doğu ve Güneydoğu Anadolu insanlarını hatırlamakta fayda var.

Serbest seçimlerin yapıldığı 1946 yıllarından itibaren de, milli iradeye karşı askeri vesayet devreye girerek, on yıllık periyotlarla darbeler gerçekleştirilmiştir. Silahlı Kuvvetler, 1960 yılında yönetime el koyduktan sonra meşru hükümeti devirmiş ve halk tarafından seçilen Başbakanı ve iki bakanını kurduğunu göstermelik mahkemede binbir hakaret ve iftira ile idam etmiştir.

12 Eylül darbesi bütün ülkeye inanılmaz acılar yaşatmış, özellikle Diyarbakır Cezaevi, Sincan, Mamak Cezaevleri gibi insanlık ayıbı olarak tarihe geçen işkence merkezleri ihdas etmiş, toplumu terör girdabına sürükleyen olayların fitilini ateşlemiştir. Bu dönemde başlatılan Kürtçe konuşma yasağı, Cumhuriyetin ilk dönemlerindeki daha sert yöntemlerle uygulanmıştır. Bölgede uygulanan sıkıyönetim ve olağanüstü hal dönemlerinde başta kırsal kesimlerde yaşayanlar olarak bütün halk canından bezdirilmiş, işkenceye, faili meçhul cinayetlere, köy yakmaları ve boşaltmalarına maruz bırakılmış; bütün bu durumları istismar eden örgüt ise, bölge halkını iki ateş arasında bırakan terör eylemlerine başlamıştır.

28 Şubat ise, topyekûn milleti hedef alan, bütün milleti iç tehdit olarak ilan eden, Cumhuriyetin ilk yıllarında dahi uygulanmayan başörtü yasakları ve diğer yasaklarla, toplumun en temel ortak paydası olan İslam dinine karşı savaş açan tam bir hezeyandır. Toplumun farklı etnik kimliklerini birbirine bağlayan ve tek bir millet halinde bütünleyen manevi değerleri iç tehdit olarak tanımlayan 28 Şubat ideolojisi, devletin kurumlarını resmi ideolojinin müdahaleci aygıtlarına dönüştürmüştür; siyasi, bürokratik ve mevzuat sistemine yeni bir şekil vermeye çalışmıştır. 28 Şubat, toplumunun inanç ve kültür değerlerine karşı örgütlenmiş bir yapıdır.

Özetlemeye çalıştığımız bu tarihi süreci belirleyen resmi ideoloji, orta vadede etnik tezatlaşmaları şiddetlendiren bir elit/siyasi kültür haline gelmiş ve sözünü ettiğimiz hadiselerle yol açmıştır. Resmi ideoloji, modernleşme adına inanç ve gelenekleri tahrip ve tasfiyeye yönelmiş, toplumun değişik kesimlerini tahakkümü altına almış, toplumsal dayanışma kültürünü tahrip etmiş, devlet ve kurumlar ile toplumun bağını koparmıştır. Bütün toplum kesimleri üzerinde ideolojik bir iktidar tesis edilerek, belli periyotlarla millet iradesine karşı bahsettiğimiz müdahaleler gerçekleştirilmiştir. Süreç içinde Kürtler savrulmuş, toplumun büyük kesimleri küstürülmüştür. Ergenekon/PKK etrafında kümelenen Türk ve Kürt ulusalcılığının muhatap olduğu otuz yılı aşan bir süreç içinde yaşanan çatışmalar, ülkemizi etnik kimlik bağlamında derin bir çatlak ile karşı karşıya getirmiştir.

Cumhuriyetin siyasi ve kültürel olarak yapılandırıldığı 1920'li yıllara kadar uzanan bu sorun, süreç içinde çeşitli bahanelerle güç kullanılarak kontrol al-

tında tutulmuş ise de, son 30 yılda karşılıklı silahlı çatışmaya dönüşerek, otuz bini aşkın cana mal olmuş, ikibinin üzerinde köy ve mezra boşaltılmasıyla yoğun ve dramatik iç göçlere yol açmıştır. Binlerle ifade edilen faili meçhul cinayetler işlenmiştir.

Sorunun çözümü herkesin bildiği gibi kolay değildir. Zira, Kürt meselesi tek başına bir siyasi mesele değildir, çok boyutlu olan bir meseledir; siyasi, sosyal, ekonomik ve psikolojik olarak medeniyet içi boyutları yanında, dış müdahale boyutları da bulunan karmaşık bir meseleyle karşı karşıyayız. Bu meselenin çözümü, bütün bu boyutların birlikte ve eş zamanlı olarak gözetilmesini ve gerekli tüm tedbirlerin alınmasını gerekli kılmaktadır. Çözüm süreci, bütün bu boyutları kapsayan bütünleyici alt süreçlerin dikkatlice, akıllıca ve hassasiyetle yönetimi ile ilerleyecektir.

2013 yılı başı itibariyle filen gündeme gelen çözüm sürecine biz de bir katkı sağlamak amacıyla, ASDER heyeti olarak bölgeye gerçekleştirdiğimiz ziyaretlerde, bütün bu tarihi sürecin acı izlerini yerinde görme fırsatı bulduk. Gözlemlerimizi, tespit ve değerlendirmelerimizi bir rapor haline getirerek kamuoyuna arz ediyoruz.

ZİYARETİN AMACI

Türk Silahlı Kuvvetlerinden inançları ve özel hayat tarzları sebebiyle ihraç edilen, kararname yoluyla atılan veya mobbing sebebiyle istifaya / emekliliğe zorlanan subay ve astsubayların 2000 yılında kurdukları Adaleti Savunanlar Derneği (ASDER), kuruluşundan itibaren başlangıçta mensuplarının gasp edilen haklarının iade edilmesi için mücadele etmiş, beraberinde hak ve adaletin zarar gördüğü genel insan hakları ihlalleriyle ilgili çalışmalarda bulunmuştur. Askeri vesayet sisteminin kaldırılması için etkili bildiriler yayınlamış ve ülkenin bütün problemlerini gündemine alarak mücadelesini sürdürmüştür. Sürdürdüğü mücadele ve bine yakın üyesiyle sivil toplumun önemli aktörlerinden biri olmuştur. Özellikle 28 Şubat süreci sonrasında, sine-i millete ihraç edilen beş bini aşkın subay, astsubay darbecilerin millete tanıtılmasında önemli bir misyonu yerine getirmiş, darbecileri halk desteğinden yoksun bırakmıştır. TSK'dan tasfiye edilen subay ve astsubaylar, toplumun darbecilere karşı direncini ve bağımsızlığını artıran adeta bir aşı etkisi yapmıştır. Topluma

bir danışman rolü üstlenen bu personel vasıtasıyla ordu toplum ilişkisi yeni bir boyut kazanmıştır. Toplum ne olup bittiği konusunda ilk ağızdan önemli bilgilere sahip olmuştur. Bu iletişim, orduyu yıpratma iddialarının aksine, toplumda ordu ve darbeciler ayrımını pekiştirmiş; orduya olan sevgi ve saygıyı muhafaza, darbecilerden nefret işlevi görmüştür. Millet in ordu hakkındaki kafa karışıklığı sona ermiş, yaşanan bir dizi olayların müsebbiplerinin yol açtığı yıpranma önlenmiştir. Toplumu güvenlik öncelikli bir yapıda tutmak, böylece darbeye ortam hazırlamak için yapay güvenlik olayları tertipleyenlerin maskesi düşmüştür. Toplum, iç entegrasyonu tahrip eden, toplumu çeşitli alt kimlikler temelinde tanımlayarak ötekileştiren; hatta karşı karşıya getiren darbecileri tanımaya başlamıştır. Ordunun kurumsal kimliğinin arkasına gizlenerek, kendilerini ısrarla ordu ile özdeşleştirenlerin çabaları bu kez sonuçsuz kalmıştır. Millet bu ayrım sayesinde artık, orduya olan muhabbet ve desteğini aynen sürdürmeye karşılık; darbecilere karşı kesin bir tavır koyabildiği yeni bir idrake ulaşmıştır. Bunu fark eden darbeciler, ihraçların hata olduğunu itiraf etmek zorunda kalmışlardır.

Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da Cumhuriyet tarihi boyunca bütün olumsuz konularda sistemin kullandığı darbeci askerler, toplumun hafızasında artık çok kötü bir imaja sahiptir. Raporun ilerleyen bölümlerinde görüleceği üzere, bölge halkının ordu ve asker algısı, oldukça düşündürücüdür.

"Asker", "sivil toplum" ve "barış" kelimeleri bölge insanı için bir arada telaffuzu mümkün olmayan enteresan kavramlar olarak algılanmaktadır. Yanlış dizayn edilmiş ve vatandaşlarına kan ve gözyaşından başka bir ihsanda bulunmamış sistemin mağduru öznelerden biri olarak; tam da bu paradigmaya karşı olmak ve gerçekleri beyan etmek üzere eski "asker"ler olarak bölgede "barış"ı ve "çözüm"ü konuşmaya gittik. Karşılarında Silahlı Kuvvetlerin eski mensuplarının "barış" sürecine katkı sağlamak amacıyla gelmiş olduğunu gören bölge halkı ve STK mensupları hayretlerini ifade etmekten geri durmamışlar; hatta İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi Başkan Yardımcısında olduğu gibi gözlerinin dolduğunu samimiyetle ifade etmişlerdir. Bu samimi karşılamada, bölge halkı ve STK'ları nezdinde, bizim ordudan ihraç edilmiş olmamızın bir referans etkisi yaptığını belirtmemiz gerekir.

ASDER olarak herhangi bir siyasi angajmana bağlı kalmaksızın milletin bize yüklediği görev anlayışı ve inancımızın yönlendirmesiyle devam eden barış sürecine katkı sağlamak, elimizi taşın altına koymak ve tarihe karşı olan sorumluluğumuzu yerine getirmek maksadıyla bu ziyareti gerçekleştirmiş bulunuyoruz.

ASDER kurulduğu günden buyana gündemde olan her konuda söz söylemiş, kimsenin söz söylemeye cesaret edemediği zamanlarda ve konularda

kamuoyunu bilgilendirmiş, paneller, sempozyumlar düzenlemiş ve bu çalışmaların sonuçlarını basılı metinler halinde kamuoyuna ve ilgililere bildirmiştir.

Kürt meselesi ile ilgili olarak da 2009 yılında geniş katılımlı bir sempozyum düzenlemiş, sempozyum konuşmalarını kitapçık olarak basmıştır. O gün cesaretle söylenen konuların bugün barış sürecinde kilometre taşı olarak gündemde yer alması, bizim açımızdan sevindiricidir. O sempozyumun sunuş konuşmasını yapan E.Tuğ. Sayın Adnan Tanrıverdi'nin konuşmasından kısa alıntılar yapmak konuyu açmamıza yardım edecektir.

“ASDER olarak niyetimiz halistir. Bu çalışmanın amacı, 1000 yıllık kardeşlik ilişkileri olan, devletimizin aslî unsuru bu iki kavmin arasına giren anlaşmazlıkları tespit ederek, çözümler de önermek suretiyle, birlikte yaşama azmini kuvvetlendirmektir.” (...)

“Bir devlet çatısı altında yaşamaya başladıkları 1514 tarihinden günümüze kadar, sorunsuz geçen 400 yıla yakın bir süre ve Tanzimat ile başlayıp Cumhuriyet dönemi ile ağırlaşan ve son 25 yılda da krize dönüşen sorunlu dönemler yaşanmıştır.”

“Bu müşterek tarihe, tarafsız ve bilimsel yaklaşımla bakarak, meselenin sosyal, ekonomik, siyasî ve askerî yönlerinin incelenmesini zarurî gördük.”

“Gerçek birleştirici bir vakıa olan İslâm dini, 1000 yıl boyunca bu iki kavmin kardeş gibi geçinmesini sağlarken, Cumhuriyet dönemi ile birlikte uygulanan ulus-devlet anlayışının ve yanlış laiklik uygulamasının bölücü düşüncelerin yeşermesinde nasıl bir etkisi olmuştur? Bu ortaya konulmadan ve aynı yanlışlara devam ederek, sorunsuz gelecekleri inşa etmek mümkün müdür?” (...)

“Meselenin Askerî Boyutunun da, hem Silahlı Kuvvetleri ve uygulamalarını bilen, hem de meseleye daha geniş açıdan bakabilen tarafsız gözlemciler tarafından değerlendirilmesine ihtiyaç vardır.” (...)

“Kalıcı barışın temini, özgürlük alanını genişletmek ve bir imparatorluğun varisine uygun davranmakla mümkündür. Coğrafyamız, İmparatorluklara yurtluk yapmış bir coğrafyadır. İmparatorluklar, adem-i merkezi yönetim sistemi ile yönetilebilirler. İmparatorluklarda, adalet, güvenlik, dışişleri ve içişleri dışındaki faaliyetler, mahalli yönetimlere bırakılır. Merkezi devletin dünya ile ilgilenebilmesi ancak, merkezî yönetimi teferruattan kurtarmakla mümkün olabilir.” (...)

“Türklerle Kürtlerin, temel müşterekleri, ortak inançları olan İslâm, iki tarafın da vazgeçemeyeceği coğrafya ve 1000 yılı aşkın ortak tarihteki kader birliğidir. Meseleye bu perspektifle bakılarak ve adil davranılarak çözülebilir.”

Bu ziyaretin bir başlangıç olması gerektiğini ve asıl yeniden inşa edilecek

kardeşlik ve barışın her zamankinden çok emek istediğini ifade etmek istiyoruz.

ZİYARET

24-26 Nisan 2013 tarihlerinde, Güneydoğu (Diyarbakır-Batman-Mardin) illerimizde, ASDER heyeti olarak bölge halkının çözüm süreciyle ilgili nabzını tutmak, kardeşlik, vatandaşlık ve inanç birliği ortak paydaları üzerinden istişarelerde bulunmak maksadıyla ziyaret planlanmıştır. Bu kapsamda STK'ların, halkın ve kanaat önderlerinin görüş ve temennileri alınmıştır. Planlandığı üzere, Diyarbakır merkez olmak üzere ve oradan hareketle Batman ve Mardin illerinde birer gün süren görüşmelerde bulunulmuştur.

ASDER Genel Merkezi tarafından titizlikle seçilen ve her görüşün temsilcisi olan STK'ların irtibat noktalarından, görüşme ve ziyaret talebimizi kabul edenlerle görüşmeler yapılmıştır. Batman ve Mardin'de STK, vakıf ve sendika temsilcilerinin katılımı ile oluşturulan platformlar ile toplu görüşme yapılmıştır. Görüşmeler yerel ve ulusal basın tarafından bütün safhalarında dikkatle takip edilmiş, bazı görüşmeler basın toplantısı havasında gerçekleşmiştir.

Ziyaret esnasında tutulan notlar, izlenimler, talep ve beklentiler ile ASDER'in yorumu ve değerlendirmesi aşağıda yer almaktadır.

DİYARBAKIR - 24 Nisan 2013 Çarşamba

İlk olarak saat 12.00'de Diyarbakır Baro Başkanlığı ziyaret edilmiştir. Basının yoğun ilgi gösterdiği görüşmede, Genel Başkan Yardımcısı Sayın Mustafa Hacımustafaoğulları'nın ziyaretin maksadı ve ASDER'in kuruluş tanıtımından sonra, Baro Başkanı; adaletin hukukçu olmadıkları halde asker kimlikli kişiler tarafından da savunuluyor olmasından çok mutluluk duyduklarını ve böyle bir STK'nın varlığından yeni haberdar olmanın hayreti içinde olduklarını ifade etmiştir. Sistemin mağduriyetler yaşattığı her kesimden (dindar, alevi, ateist...) insanlar olduğu gibi en çok da bölgenin yerleşik nüfusunun çoğunluğunu teşkil eden Kürt halkının zulüm gördüğünü ifade etmiştir. Yüzyıllardır birlikte yaşamış kardeş Kürt-Türk halkları olarak aramızda Cumhuriyet döneminde sun'i olarak çıkartılan bu anlaşmazlıkların ve son 30 yıldır süren kan ve gözyaşının bitirilmesi amacıyla başlatılan çözüm sürecine katkı sağlamak ve bölgenin nabzını tutmak üzere, mensupları eski askerlerden oluşan bir STK'nın bölgelerine gelmesinden ve ilk olarak kendilerini ziyaret etmesinden

duyduğu memnuniyeti ifade etmiştir.

Gazetecilerin TSK hakkındaki bölgede kemikleşmiş olumsuz algı ve ASDER olarak konu ile ilgili düşüncemizin sorulması üzerine, eski askerler olarak inançlarımız uğrunda yaşadığımız çilelere rağmen TSK'nin hak etmediği bu olumsuz algının düzeltilmesi ve ordunun hayallerde hak edilen yerini almasını arzulamakta olduğumuz dile getirilmiştir. Konuşarak halledilemeyecek hiçbir sorununun olmadığı düşüncesinin gerçekten altının dolu olduğu ve fakat bunun mutlaka açığa çıkarılması gerektiği ifade edilmiştir. 23 Nisan 1920'deki ilk meclisimizin oluşumunda da bu birliğin esas alındığı hatırlatılmıştır. Siyasetçilerin ve siyaset kurumunun geçici kadrolar olduğu, ancak STK'ların, temsil ettikleri toplumun doğal temsilcileri olarak değişmeyeceği ve önemi vurgulanmıştır. Günümüze kadar devam eden sorunların konuşmaktan, empati yapmaktan kaynaklandığının altı çizilmiştir. Askeri vesayetin hâkim kılındığı anayasanın artık yeni ve sivil bir anayasa ile değiştirilmesi, toplumun hak ettiği ileri demokrasiye ulaşması gereği ifade edilmiştir.

Diyarbakır Baro Başkanı, bölgede takip ettikleri, kamuoyuna mal olmuş ve yıllardır bir türlü sonuçlanmayan davalarla ilgili olarak, devletin önyargısının kırılması gerektiğini, hatta önemli delillerin var olduğu kabul edilmesine rağmen devlet tarafından beklenen itirafın bir türlü gerçekleşmediğini ifade etmiştir. (Şırnak ve Uludere olayları hk.)

Diyarbakır Baro Başkanı, TSK'deki intiharların da şüpheyle karşılandığını, bazı ölüm ve infazların intihar olarak açıklandığı endişesinin çok güçlü olduğunu ve hatta bu yönde açılan davalara sivil mahkemelerin müdahale edememesinin doğurduğu rahatsızlıkları, örnekleriyle ifade etmiştir. Bu anlamda yargı birliğinin sağlanması ve sivil anayasanın tesisinin önemine işaret etmiştir.

Saat 13.30'da MÜSİAD ziyaret edilmiş ve basının yoğun ilgisi altında düzenlenen toplantıda ilk ziyaret noktasındaki konulara ilave olarak Diyarbakır MÜSİAD Başkanı Şehabettin Aykut, sürecin ekonomik yüzü hakkında bilgi vermiştir. Aykut, birkaç aydır yaşanan sükûnet ve huzur ortamının ticari faaliyeti rahatlattığını, hatta turizmin canlanmaya başladığını, otellerin doluluk oranının yüksek seyrettiğini, son günlerde Diyarbakır'da otellerde yer bulmanın zorlaştığını ifade etmiştir. Geçen karanlık dönemle ilgili olarak kendi yaşadığı bir olayı anlatan Aykut, jandarma sorgulaması için gözaltına alındığını, bu esnada aracına el konulduğunu, gözaltında tutulduğu birkaç günlük süreçte, kendine ait araçla bazı eylemlerin yapıldığını ifade etmiş, daha sonra eylemlerle ilgili yapılan soruşturmada, eylemlerin yapıldığı tarihlerde gözaltında bulunduğunun anlaşılması üzerine kurtulabildiğini nakletmiştir. Aykut,

çözüm sürecinin ve kalıcı barışın bölgemize ve ülkemize hayır getirmesini dilemiş, bundan sonra önümüze ve geleceğimize bakmamız gerektiğine, halk ve devlet arasında olması gereken gerçek güven ortamının tesisine ihtiyaç duyulduğuna dikkat çekmiştir.

Saat 14.00'te ÖZGÜR-DER ziyaret edilmiştir. Başkan Av. Serdar Bey de aynı kanaatlerle çözüm sürecinin ümitleri artırdığını ifade ederek kendi faaliyetleri olan öğrenci yardımlarından bahsetmiştir. 2005 yılından beri bu sürecin yaşanması gerektiğini zaten dillendirmekte olduklarını ve şimdi de memnuniyetle desteklediklerini ifade etmiştir. Sürecin başarıya ulaşamaması halinde, komşu ülkelerdeki kaos ortamının yaşanmasından korktuğunu, PKK'nın mutlaka silah bırakarak çekilmesi gerektiğini ve sonrasında ise Kürt halkının tabii-fıtri haklarının (anadilde eğitim, kimlik tanınması gibi) teslim edilmesi ve benzeri tüm yasal eşitlik beklentilerinin karşılanması gerektiğini ifade etmiştir. Aksi halde sürecin uzun soluklu olamayacağı endişesini taşıdıklarını belirtmiştir. Bu tür detay konuların teknik sorunlar olmakla beraber, asıl ihtiyacın toplumsal bir sözleşme anlamı taşıyan sivil anayasanın yapılması gereğine işaret edilmiştir. 18. Yüzyılın sonundan itibaren sürdürülen milliyetçilik/ırkçılık akımının ülkemizde yaşanan bölümünün son bulmasının arzu edildiği karşılıklı olarak ifade edilmiştir.

Saat 15.00'te Diyarbakır İnsan Hakları Derneği ziyaret edilmiştir. Başkan Yardımcısı tarafından kabul edilen heyetimize, hem basın hem de dernek mensupları büyük ilgi göstermişlerdir. Başkan Yardımcısı, memnuniyet ve hayretini beyan ederek, Kürt sorununun üç dönem halinde incelenmesi gerektiği ifade etmiştir. Osmanlı'nın son dönemi ile Kurtuluş Savaşı sırasında İYİ, Cumhuriyetin kuruluşu ve son 30 yıllık kan ve gözyaşı dönemini KÖTÜ olarak değerlendirmiştir. ASDER gibi eski askerlerden oluşan bir STK'nın kendilerini ziyaret etmesinden çok duygulandığını defalarca tekrar ederek, kamu emeklisi olarak yıllardır askerler hakkındaki genel kanaatinin nispeten değiştiğini samimi olarak ifade etmiştir. Hatip Dicle'nin; "2004 öncesi işlediğim suçların cezasını çektikten sonra, kendimi insan haklarına adadım" ifadesinin dernekleri açısından anafikir olarak benimsendiğini ve bölge halkı nezdindeki olumsuz asker algısının izale edilmesi gereğine işaret etmiştir. Hükümetin çok ciddi bir siyasi risk alarak çözüm sürecini başlattığını ve bunu desteklediklerini belirtmiştir.

ASDER Heyeti tarafından Kurtuluş Savaşında Anadolu savunmasında tüm halkların birlikte hareket etmiş olmalarına rağmen, sonrasında gereksiz kavga dönemlerinin başladığı ifade edilmiştir. Yapısal sorunlardan birinin

TSK'nin mevcut yapısı ve konumu olduğunun altı çizilmiş ve "Milli Güvenlik Siyaset Belgesi"nde iç tehdit algı tanımlaması yapılmasının doğru olmadığı vurgulanmıştır. Dış tehdide göre teşkilatlanması ve eğitiminin buna göre olması gereken TSK'nin iç güvenlikte kullanılmasının, problemleri katmerleştiren bir faktör olduğu belirtilmiştir. Hazırlanacak sivil anayasada TSK'nin yeri ve konumunun yeniden ve modern bir toplumda olması gerektiği şekliyle tanımlanmasının gerekliliğine dikkat çekilmiştir.

Saat 16.15'te MAZLUMDER ziyaret edilmiştir. Başkan Av. Abdurrahim AY Bey, bu süreçte görüşlerine sıkça başvurulduğundan hareketle bizim de sorularımızı cevaplamayı tercih edeceklerini belirterek, kalabalık üyelerinin her birinin kendilerini farklı konularda uzmanlaştırdıklarını ifade etmiştir. ASDER adına Mehmet Abdullah KAPLAN, sürecin adını ne koyarsak koyalım, önemli olan bölge ve ülke halkının huzur ve güven ortamına kavuşmasını önemsendiğimizdir ifadelerini kullanmıştır.

İlk günün görüşmeleri içinde nisbeten gergin olarak değerlendirdiğimiz Mazlum-Der mensuplarının, fikir paylaşımından çok sorgulama modunda konuları dile getirmesi heyetimizi şaşırtmasına rağmen, farklı taleplerin dile getirilmesi sebebiyle memnuniyet yaşanmıştır. İnanç birliğine farklı yorumlar katarak, Türkiye'deki İslami anlayış ve yaşantıyla, diğer İslam ülkelerindeki algının ve gerçekte olması gereken İslami yaşantının örtüşmediği ifade edilmiş, bu uygulamalardan doğan ötekileştirmelerin muhatabı olan mazlumların çok çeşitli olduğu belirtilmiştir. Uludere bombalamasının faillerinin açıklanmaması, faili meçhul cinayetlerin çözülmemesi, anadilde eğitime izin verilmemesi, askerin dağlara "Ne mutlu Türküm Diyene" yazılarıyla kavmiyetçiliği sürekli körüklemiş olduğuna işaret edilmiştir. Süreçten ümitli olmakla birlikte kaygılarının da olduğu, 30 yıldır savaşılan PKK'nın nasıl olup da herhangi bir açıklama yapmadan çekilmeye razı olduğunun arka planında nelerin olduğunun merak ve endişe konusu olduğunu Akil İnsanlar Heyetine de bildirdiklerini başkan ifade etmiştir. Bu durumun süreci hükümet başlatsa da PKK'nın inisiyatifliyle ilerlediği algısını güçlendirdiğine işaret ettiklerini beyan etmişlerdir. PKK'nın çekilmesi halinde bile, asıl Kürt halkının yasal haklarının teslim edilmemesi durumunda bölgede barış ve sükûnun gelemeyeceğini de net olarak ifade etmişlerdir.

Mazlumların haklarının sürekli savunulması ve görülen bazı iyileştirmelerin kalıcı kılınması gereğine işaret eden Başkan Yardımcısı, Kürt toplumunda uyanışın yükseldiğini ve Osmanlı öncesi ve sonrasındaki durumun bile çok farklı olduğundan bahisle; Evliya Çelebi'nin bile bölgeden Kürdistan olarak bahsetmesine rağmen, Cumhuriyet döneminde inkâr politikasının sürdürül-

mesinin problemin ana sebebi olduğunu ifade etmiştir.

Başkan son olarak, Amerika'nın bölgede planladığı BOP'de iddia edilen Türkiye'nin proje ortaklığı planlarının işlemekte olduğu algısının devam ettiğini belirtmiştir. Ayrıca, ASDER'in batı bölgelerinde benzer faaliyetler sürdürerek Kürt halkının beklentilerini anlatmasını talep etmişlerdir.

Saat 18.30'da ilk kanaat önderi Seyda Hakkı Bey'in eğitim-sohbet mekânına gidilmiştir. Sohbet, bölgenin genel değerlendirmesi ve inanç dinamikleriyle nasıl muvaffakiyetlere ulaşılabileceği ifade edilmiştir. Bölge halkının temelden almakta olduğu İslami eğitim ile ilgili yetersizlikler sebebiyle pratikte İslamın hayata yeterince yansımaması konusuna duyarlı olunması gerektiği ifade edilmiştir. Zamanla batıda bölge insanın yanlış anlaşılmasına sebep olan bir algı oluştuğuna dikkat çekilmiştir. Bölgeden güvensizlik, töre isyanı veya geçim derdiyle batıya göç eden veya vatanını terk etmek zorunda kalan insanlar hakkında medyanın işlediği negatif yayınların bu yanlış algıya sebep olduğu ifade edilmiştir. Süreç öncesinde de yetkililere söylediklerini bizlere de ifade etmişlerdir. Çocuklarımızın bir kısmı öldü, bir kısmı hapiste, bir kısmı da dağda... Artık yeter! Bu soruna bir çözüm bulunsun, halkımız barış istiyor, hatta en marjinal safta olan BDP'liler bile...

Saat:21.00'de hayırsever işadamı Sakıp Beyin bizleri misafir ettiği öğrenci yurdu ziyaret edilmiştir. Öğrenci yurdu sorumlusu öğretmen ve bölge insanı diğer sorumlularla yapılan sohbette; eski dönemlerden askerlerle ilgili acı hatıralar anlatılmış, halkın barışı çok istediği, ancak "olacak mı acaba?" diye endişe duyduğu da ifade edilmiştir. Yurt sorumlusu öğretmen, bölgedeki hemen hemen her köyde, asker tarafından gerçekleştirilen zulümler olduğunu kendi tanık olduğu olaylar üzerinden nakletmiştir. Rütbeli personelin insanları büyük, küçük, kadın, erkek köy meydana toplayarak dayaktan geçirdiğini, türlü hakaretlerle aşağıladığını kendi tanık olduğu olaylarla nakletmiştir. Yapılan muamelelere tanık olan gençlerin fırsatını bulduklarında dağ kadrosuna katılmakta bu nedenle sakınca görmediklerini beyan etmiştir. Ayrıca Hizbullah örgütünün bölge özelinde Müslümanları terbiye etmeye matuf olarak kullandığını, sözkonusu örgütün özel bir korumaya sahip olduğunu belirtmiştir.

Saat 22.30'da son ziyaret mekânımızda, Sayın Mahmut Erdoğan Beyin evine misafir olarak sohbet havasında genel kanaati öğrenmeye çalıştık. Şeyh Sait'in ailesinden evli ve kendisi de seyyid neslinden gelen Mahmut Bey, bölgede anlaşmazlıkları ve özellikle kan davalarını çözmekte saygın bir

isim. Bölgede görüşülen her insanda gördüğümüz kültürel birikim ve analiz kabiliyetinin Mahmut Bey’de son derece kuşatıcı olduğunu gözlemledik. Tarihsel süreçte yaşanan problemlerden başlayarak Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet dönemi uygulamalarını nakleden Erdoğan, birlikte yaşama kültürüne sahip bölge insanının tarihi birikiminin sorunun çözümünde anahtar rol oynayacağını belirtmiştir. Aynı zamanda medyayı da iyi bir takip eden ve kuşatıcı bir yorum kabiliyetine haiz olan ev sahibinin doyurucu anlatım ve yaklaşımları, sürecin halkta meydana getirdiği mutluluğu algılamamıza yardımcı olmuştur.

BATMAN - 25 Nisan 2013 Perşembe

Saat 12.00’de başlaması gereken Batman Barosu ile toplantı, basının yoğun ilgisi ve toplantı öncesi ulusal basına verilen röportajlar sebebi ile bir saat gecikme ile başlayabilmiştir. Batman Baro Başkanının evsahipliğinde gerçekleşen toplantı, ASDER’in kuruluş amacı ile bölgeye gelme gerekçeleri ifade edilerek başlamıştır. Bölgenin nabzını elinde tutan genç bir hukukçu olan Av. Ahmet Sevim Bey, derneğin bölgeye gerçekleştirdiği ziyareti hayret ve takdirle karşıladıklarını belirtmiştir. Bir hukuk adamı olarak silahların susmasından doğan rahatlama kadar sürecin nasıl tamamlanacağı hakkındaki merak ve endişenin de bölgede hakim düşünce olduğunu ifade etmişlerdir. BDP’li seçilmiş Batman Belediye Başkanının yaklaşık 4 yıldır hapiste olması gerçeğine karşın, Batman’da sürecin özgürlüklerin genişletileceği beklentisi oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Ancak BDP’ye oy vermiş seçimde, hukukun siyasal kararlar verdiği yönündeki inancın had safhada olduğu gerçeğinin de unutulmaması gereğini hatırlatmışlardır. Baro yönetiminden toplantıya katılanlardan biri, Kürt halkının batılı bir vatandaştan üç kat daha fazla yükü ve sorumluluğu omuzlarında taşıdığını öne sürerek, geçmişteki sosyalizmin Kürtçülükle aynı anlamda algılandığını ifade etmiştir. Sürece katkı sağlamak üzere bölgeye gelen akıl heyete de görüşlerini aktardıklarını ve farklı fakat anlamlı bir yaklaşım sergileyen ASDER heyetinin bölgeye gelerek eski askerlerin sivil algı ve sorunu kendilerine dert edinmiş olmasından duydukları memnuniyeti tekrar belirtmişlerdir.

Görüşme mekânında İstanbul Mazlumder tarafından bize yönlendirilen iki mağdur insanla da görüşülmüştür. Bunlardan birinin kardeşi askerlik görevi esnasında terhisine bir gün kala öldürülerek cesedi de Suriye tarafına atılmış; tutanaklarda askerin Suriye’ye kaçmak istediği için vurulduğu belirtilmiştir. Ailenin yaptığı bütün müracaatlar sonuçsuz kalmış, nihayet 18 yıl sonra başvuru yaptıkları bir savcılık soruşturmaya gerek görerek dava açmıştır. Aile

askere atılan iftira sebebiyle yaşanan mağduriyetin giderilmesi için hukuki çabasını sürdürmekte ve ASDER olarak da katkı sağlamamızı beklemektedir. Son zamanlarda kamuoyunda yer alan kışlada intiharlar konusu önemli bir konudur. Zira on yıl içerisinde 900 civarında intihar vakası gerçekleşmiştir. Özellikle bölge insanı bu hadiselerin infaz ve cinayet olduğunu düşünmektedir. ASDER olarak konuyu araştırarak hakikatin ortaya çıkarılmasında yarar görüyoruz.

Saat 15.40'ta Sanayi ve Ticaret Odası başkanı Osman Nasıroğlu ziyaret edilmiştir. Bölgenin nabzını çok iyi tutan bir ticaret erbabı ve memleket sevdalısı olduğu kanaatini hepimizde uyandıran Başkan; sürecin hemen öncesinde bizzat Başbakana çözüm konusunda bir mektup takdim ettiğini belirtmişlerdir. Mektubun içeriğini bizlerle paylaşan Başkan, ASDER heyetinin bölge ziyaretini çok anlamlı bulduğunu "sivilleşen askerlerin sürece katkısı" yorumuyla özetlemiştir. STK'ların önemini vurgulayan Başkan, bölgelerinde daha önce PKK tarafından şantiyesi basılarak makineleri yakılan bir üyeleri için Batman'da toplanarak açıklama yapmak istediklerini, ancak STK'ların hâkim olan kaygı ve korkular sebebiyle katılmaktan imtina ettiklerini, bu hadise üzerine istifa etmek istediğini, ancak kabul edilmediğini beyan etmişlerdir. Bölgede üç tip insan olduğunu ifade eden Başkan, bunları şu şekilde sırlamıştır:

Çoğunluğunu BDP-PKK yanlısı insanların oluşturduğu grup. Bu yelpazede çok radikal ve nisbeten ılımlı sayılabilecek insanlar mevcuttur. Radikal olanların çoğunluğunun amacı her vesile ile kargaşa çıkararak kaosa sebep olmak ve bundan rant elde etmektir. İlimli olanlar kendi düşünceleri ekseninde sosyal ve kültürel haklar elde etmeye çabalamakta ve bunun için mücadelelerini sürdürmektedirler. Bu grubun geneline hakim olan radikaller ve çıkar amaçlı gruplar sebebiyle, amaçlarını gerçekleştirmek için her yolu denemektedirler ve deneyeceklerdir. Grubun içinde ancak ılımlı olanlarla bir ortak paydada buluşmak mümkün gözükmemektedir. Barış sürecinin bu havayı olumlu etkilediği söylenebilir.

Bölgedeki bazı insanlar şahsi çıkarları için devlete yakın gözükmeye çalışmaktadırlar. En tehlikeli olanları bunlardır. Çıkarları için çaba gösteren bu tür insanlar devlet yanlısı görüntüleriyle bütün partilerde ön planda olabilmektedirler. Aynı şeyi bürokrasi yapılanması için de söyleyebiliriz. Bulundukları yerler itibarıyla maalesef çok da itibar gören bu insanlar, mevkilerini sadece şahsi çıkarları için kullanmaktadırlar.

İşinde, gücünde ve olaylara müdahil olmayan sade vatandaşlar ise, bunlar organize olamadıkları ve devlete güven noktasında ciddi çekinceleri de bulunduğundan, toplumsal olaylara veya söylemlere katılmamaktadırlar. Bu

insanlara devletin güvence vermesi ve destekleyerek barış sürecinde etkin katkılarını alması gerekmektedir.

Heyetimiz tarafından sorulan, süreç içinde çekilme sonrası normalleşmenin nasıl sağlanabileceği yönündeki fikirlerini ise Başkan, “geçmiş yıllardaki denemelerde olduğundan daha fazla genel kabul olduğundan bu defa başarıyla sonuçlanmasının daha kuvvetli kanaat oluşturduğu görülmektedir” şeklinde cevaplamıştır. Sonuç olarak; ana dilde eğitimin, yerel yönetimlere daha çok yetki verilmesinin, insani ve demokratik hakların tanınmasının korkulacak bir yönünün olmadığına inandığını ifade ederek heyetimize teşekkür etmiştir.

Saat 16.50’de Batman Düşünce ve İnanç Platformu üyeleriyle, Eğitim Bir-Sen’in Batman’ı tepeden seyreden terasında yaklaşık 15 STK temsilciyle biraraya gelinmiştir. ASDER’in bölgeye geliş maksadı ve kendilerinden beklentilerimizin izahı ve STK’ların önemi hakkında kısa konuşmadan sonra; ev sahibi temsilci Sayın Mehmet Ergin Bey, bölgeye gelişimizi çok önemseyerek teşekkürle başladığı konuşmasını akl-ı selimin galip geleceğine olan inancını belirterek sürdürmüştür. Sürecin bölgelerinde niçin ekseriyetle destek görmekte olduğunun izahını ise geçmiş dönemde ve hatta birkaç ay öncesine kadar en büyük acıyı çektikleri için artık kan ve gözyaşının bitmesini ve insanca yaşamak için her türlü çözüm çabalarını desteklemek istediklerini anlatmıştır. Toplumsal barışın sağlanması için her kesimin kendisine ne kadar ağır gelse de, devlet sisteminin zulüm ve adaletsizlikle mağdur ve mazlum ettiği kardeşlerine haklarının teslim edilmesini kabul etmesi gerektiğini belirtmiştir. ASDER’in bölgeye gelmesini de akl-ı selimin ortaya çıktığının göstergesi olarak değerlendirmiştir.

Diğer konuşmacılardan birisi; “kendi nefsi için istediğini din kardeşi için istemeyen hakiki Müslüman değildir” hadisi şerifini hatırlatarak, fitri hakların tesliminin ne kadar tabii ve ilahi kanunların tatbiki anlamını taşıdığına işaret etmiştir.

Özgür Der temsilcisi; bildiğimiz asker profilinin aksine hak-hukuktan bahseden askerleri karşılarında görmekten çok mutlu olduklarını ifade ederek sürecin ümitle desteklendiğini ifade etmiştir.

Bir başka temsilci; Kıbrıs’ta yaptığı askerliğinden kalan menfi asker algısı ve üzerinde hala yaşadığı travmayla, Cumhuriyet haricinde gazeteyi almayan ve vatani görevini yapmakta olan askerlere bile zorla okutturan komutanlar gibi düşünmeyen subay-astsubayların varlığından memnuniyet duyduğunu belirterek, dağa çıkan insanların da kendilerine göre bir gerekçelerinin illa ki var olduğunu söylemiştir. Batıdan bakarak doğu halkının tamamının teröristmiş gibi lanse edilmesinin, PKK için “daha hala dağa çıkmayacak mısınız?”

propagandasına destek sağladığına işaret etmiştir.

Mazlum Der temsilcisi; Zilan şeyhinin köyünde bile tüm köylünün dövülerek halka zulümler yapılmasının, insanların asker hakkındaki menfi algının nasıl kemikleştiğini ve fakat ASDER'in bu ziyaretinin sürecin hayırla sonuçlanacağına karşı umutlarını artırdığını; ancak sonrasında Kürt halkının fitri haklarının mutlaka teslim edilmesi gerektiğini belirtmiş, aksi halde bölgelerinde sorunların bitmeyeceğini ifade etmiştir.

Başka temsilcilerin; çözüm sürecinin sonucunu merak ettiklerini, sükunetin olumlu karşılanmasına rağmen acaba gizli bir pazarlık mı var, endişesini taşıdıklarını, Doğu halkının ırkları ve inançları sebebiyle Batılı kardeşlerimizden iki kat daha fazla zulüm yaşadıkları için çözüm sürecini gönülden desteklediklerini söylemişlerdir. Tarihten gelen birliktelik ve ortak inanç sebebiyle Türk kardeşlerinin kendilerine bir özür borçları olduğunu, kardeşliğin yeniden diriltilmesi için her zamankinden daha fazla hazır olduklarını ifade etmişlerdir.

Saat 19.00'da Demokrasi Platformu üyesi STK'ların temsilcileri ziyaret edilmiştir.

ASDER'in tanıtımı ile, sivil-asker karışımı bir STK'nın izahından sonra bölge halkından her kesimin görüş ve süreçle ilgili beklentilerini anlamak gayesinde olduğumuz anlatılmıştır.

Temsilci arkadaşların genel olarak sistemin yanlışlarını sorgulayan yaklaşımları ve Başbakanın "biz de sistemin mağduruyuz" sözüne rağmen sistem adına toplumdan hala özür dilenmemiş olmasını eleştirdiklerini, fakat süreci koşulsuz desteklediklerini ifade etmişlerdir. Ziyaretimizi önemsediklerini belirten temsilciler, "asker hakkında hafızalarımızdaki acıları hatırlatsanız bile sivil bir hareketle buralara kadar gelmenizden memnun olduk, ifadesini kullanmışlardır. "Bizler yaşadıklarımızla ve sizler de şahit olduklarınızla yüzleşerek süreci olumlu ilerletirsek, ülke olarak yapabileceğimiz çok iyi şeyler vardır, sistemin esiri olan her kesimin sürece destek vermesi gerekmektedir. Ulus-devlet ideolojisinin yanlışları ile yüzleşilirse, Türk halkı da Kürt halkı da insaf sahibidir ve insan odaklı çözümler bizleri olumlu sonuca ulaştıracaktır. Kürt halkının ayrı bir devlet kurma gibi bir hedefi olsaydı bunca yapılan ötekileştirme ve baskılara karşın topyekûn başkaldırırdı ve Arap ülkelerinde yaşananlar Türkiye'de de yaşanırdı. Biz sadece insan haklarının Kürt topluma da tanınmasını talep ediyoruz. 1215 Magna Carta beyannamesi gibi 21 Mart 2013 tarihindeki Abdullah Öcalan'ın mektubu aynı tarihi değere sahiptir" ifadelerini kullanmışlardır.

Akil heyette bulunan Ahmet Taşgetiren'in bir yazısında Türk ordusunun

Peygamber Ordusu, PKK'nın şeytanın eşkiyaları tanımlamasıyla din istismarı yapılmasının sürece destek değil köstek anlamı taşıyacağına işaret etmişlerdir.

Başkan son olarak söz almış ve süreçte istenmeyen yol kazaları konusuna işaretler, PKK'nın olası yol kazalarında bile sürece ciddi ve olumlu yaklaştığı kanaatini belirtmiştir. Her dinde temel esasların hak-hukuk üzerine olduğunu ve Kürt halkının haksızlığa başkaldırdığını, ancak TC'nin bunu terör olarak tanımladığını belirtmiştir. PKK'nın çekilmesinden sonra, Kürt sorununun çözümü daha önemli hale gelecektir ve Kürt halkının bölünme niyetinde olmadığını bilmesi gerekir demıştır. Sorunun çözümü için iyi algılama ve cevabı verilmeyen soruların üzerine gidilerek Roboski gibi sorunların mutlaka çözümlenmesi gerektiği, barışın doğru adlandırılmasının gerektiği, Kürt kimliğinin inkarıyla sorunun çözülemeyeceği ve BOP'nin gerçekleşmemesi için Kürt halkı olarak ellerinden geleni yapmaya hazır olduğu ifade edilmiştir.

MARDİN - 26 Nisan 2013 Cuma

Bir gün öncesinden Diyarbakır'a dönüşümüzü takip eden fakat geciktiğimiz için ertesi gün sabah konakladığımız DSI misafirhanesinde, Erbil merkezli Mir TV kanalı ile röportaj yapılmıştır. ASDER'in bölgeye gelişini önemsediklerini ve mutlaka çalışmalarımızla süreç hakkındaki izlenimlerimizi öğrenmek istediklerini ifade ederek yönelttikleri sorularında, asker kişiliklerimiz ve birimlerimiz üzerine odaklanan sorulara karşı samimi ve bilinçli cevaplarımızın kaydedilmesi, bölge için attığımız adımın önemi ve doğruluğu hakkında inancımızı pekiştirmiştir.

Saat 10.00'da Mardin'e hareketle yolda uğradığımız Sultan Şeyh Musa ziyaret mekanı hakkında bilgi vermezsek eksiklik olur. Bölgede Sultan Şeyhmus olarak kısaltılan veli zâtın asıl künyesi, Sultan Şeyh Musa Ez-Zulî'dir. Şeyh Abdülkadir Geylani döneminde yaşadığı ve Hz. Ömer soyundan geldiği belirtilmektedir. Bölge halkının çok sık ziyaret ettiği adeta panayır havasında yaz-kış uğranan ve hususi ziyaret için geline makâm, çevre düzenlemesi ile gayet güzel olmuş.

Saat 12.00'de ulaştığımız Mardin'de planlama koordinatörlüğünü üstlenen Av.Bahattin Uncu Beyin ofisinden, tarihi Kasımiye Medresesine Cuma namazı kılmak üzere hareket edilmiştir. Daha önceden teyidi alınamadığı için öğle öncesine planlanan Mardin Demokrasi Platformu ziyareti iptal edilmiştir.

Saat 14.30'da Ensar Vakfı'nda toplanan STK'lar Birliği ile buluşulmuştur. ASDER'in tanıtımı ve bölgeye geliş maksadımızla ilgili ön bilgilendirmeden sonra, yaklaşık 20 temsilcinin hazır bulunduğu toplantıda, benzer konuların tekrarından kaynaklanan ancak bağıri yanık insanların kendilerini ve temsil ettikleri insanların dertlerini ifade etmekteki heyecanına engel olmamak adına akşama kadar süren istişareden çok önemli ipuçları bulunan aşağıdaki değerlendirme ve talepler alınmıştır.

ASDER'in üye ve gönüllü sayısı 75 milyon olabilir, buna layıksınız. Bölgemize gelmeniz ve sürece destekleriniz dolayısıyla teşekkür ederiz. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi gereği Kürtlere hakları teslim edilmeli, inkar politikası nihayete erdirilmeli ve yeni sivil anayasada Kürt kimliğini güvence altına alacak bir vatandaşlık tanımı yapılmalıdır.

Adalet tecelli edecek inşallah. Sizlerin olduğu gibi bizim de mağduriyetimiz fazlasıyla vardır. Asker denince üzerimizde oluşan korkuyu atmak kolay değildir, süreç çok olumludur ve sonrasındaki beklentilerin de karşılanması gereklidir.

Koruculuk sistemi ıslah edilmelidir. PKK gibi, arkasında devlet için zulüm yapan korucuların da bölge sınırları dışına çıkarılmaları gerekir; yoksa barış süreci ilerledikten ve PKK ve silahlı unsurlar bölgeden temizlendikten sonra, süreç içerisinde oluşmuş nefret sebebiyle, mağdur insanların korucular eliyle gerçekleştirilen zulümlere karşı intikam hisleri besleyeceği gözardı edilmemelidir.

Asker-korucu zulmüne ait çok delil ve şahitler var. Batı bölgelerinin bu konularda sizin aracılığınızla bilgilendirilmesini isteriz. BDP içinde sürece sevinenler olduğu gibi, münafık ruhlu baltalama hesabında olanlar da vardır. 1924 anayasasının üniter yapısı, Kürtleri, Müslümanları ve Alevileri düşman ilan etmiştir. Problemin asıl sebebi budur. İnançlarımız ve kimliğimizle bu ülkenin vatandaşı olarak yaşamak istiyoruz.

Çözüm / Barış süreci algısında karışıklık var. Dağlardaki Türklük yazıları durdukça, milli eğitimdeki andımız devam ettikçe nasıl barış olur ve nasıl çözüm sağlanır? PKK bölgenin tek temsilcisi değildir. Kürt halkının insani ve İslami haklarının verilmesi için gerçek kanaat önderlerimizin de dinlenilmesi gerekir. Abdullah Öcalan'ın bile artık İslama ve İslami geçmişe vurgu yaptığı bir süreçte gerçek anlamda İslam kardeşliğinin tesis edilmesi gerekiyor. Devletin Kürt halkından özür dilemesi ve Uludere katliamının da faillerinin bulunması gerekiyor.

Mağdur askerler olarak aldığınız iade-i itibar gibi bizlerin de mağduriyetlerimizin giderilmesini istiyoruz. Sistem dağ yolunu açık bırakıp diğer bütün yolları tıkamıştır. Koruculuk sistemiyle de halkımız arasında zulüm ve fırsatçı-

lık oluşturulmuştur. Anayasanın yenilenmesini ve insan haklarının önemsensinmesini istiyoruz.

Asker bölge halkının tamamını potansiyel düşman ilan etmiştir. Bunda Amerika'nın rolü olduğunu düşünüyoruz.

Asker, AKP'ye oy gitmemesi için PKK'ya yardımcı oluyor. Bazı korucu köylerinden silme BDP oyu çıkmasının başka bir izahı yoktur. Süreç için iyimser olmakla beraber temkinli davranmakta fayda vardır.

Sürece batıdaki Türklerin de desteği sağlanmalıdır. İnanç kardeşliği tek çözüm yoludur. Bölgedeki seydaların, mollaların ve medrese ulemasının da sürece dahil edilmesi gerekir. Hatta batıya gidecek bu bölge heyetinin onları bilgilendirmesi bile gerekebilir.

Mağdur gruplar tek sınıf değildir. Yaşanan zulümlerin çözümü nedir? Faili meçhul cinayetler çözülmeyecek midir? Hizbullah ve Mustazafların da tanınması gereklidir.

Ermeni kökenli bir Müslüman olarak, Milli Eğitim politikaları halkı ayırıştırılmıştır. Gençliğin kurtarılması gerekir. Bu konulara ilgi duyan gençlik yetişmektedir. Bu durum çok ciddi bir kayıp ve tehlikelidir.

Dünyada Ulus devlet yapısı çöküyor. Sınırlar Kürtleri ayırmıştır. Bölgedeki dört İslam ülkesinde de Kürt halkı olmasına rağmen her biri içinde yaşadıkları ülkelerde zulüm görmektedirler. Bunun bilinçli bir parçalama olduğu kesindir.

Ana dili Türkçe olmayan halkımızın, eğitim dilini Türkçe olarak almaya zorlanmasının fırsat eşitliği ilkesine aykırı olduğunu değerlendiriyoruz.

TALEPLER VE ÖNERİLER

- Toplumun tümünün ihtiyaçlarına cevap verebilecek sivil anayasa çalışmalarına hız verilmeli, yeni anayasada vatandaşlık tanımı yeniden düzenlenmelidir. Irkçı ve ayrıştırıcı ifadeler çıkarılarak Türkiye halkı, Türkiye devleti gibi kuşatıcı ve bütün vatandaşları kapsayıcı ifadelerle yer verilmelidir. Yeni anayasa hazırlanırken, Kürt halkı özgürlük ve eşitlik haklarından muaf tutulmaması gerekir. Yasalarda bulunan kısıtlayıcı maddelerin özellikle ayıklanması gerekir. Kültürel, siyasi, ekonomik ve tüm insani haklar güvence altına alınmalıdır.

- Sivil Anayasada yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, bazı yetkilerin yerel yönetimlere devredilmesi ancak çok ciddi ve sağlam idari ve yargısal

denetimlerin mutlaka oluşturulması sağlanmalıdır.

- Cumhuriyet tarihi boyunca sürdürülen imha ve inkâr politikalarına son verilmeli, yeni hazırlanacak sivil anayasada bu tip eylemlere teşebbüs edenler için cezai müeyyideler öngörülmelidir.

- Bölgede tarafsız, dürüst, tecrübeli ve ortak değerleri temsil eden yöneticiler görevlendirilmelidir. Bu yöneticiler sürekli olarak halkın içinde olmalı, birebir diyalog kurarak sorunları çözmeye çalışmalı, toplumun devlet tarafından dışlandığı hissini bertaraf etmelidirler.

- Geçmişte yaşanan ve günümüzü etkileyen vahim olayların üzerine cesaretle gidilmeli, yakın dönemde gerçekleştirilen başta faili meçhul cinayetler olmak üzere Roboski gibi katliamlar süratle aydınlatılmalı, failleri cezalandırılmalı ve devlet geçmişte yapılan yanlışlar sebebiyle açık yüreklilikle özür dilemeli ve maddi zararlar tazmin edilmelidir.

- Anadilin kullanılmasını engelleyen bütün düzenlemeler kaldırılmalı, anadilin kullanımı yasal olarak güvence altına alınmalıdır. Anadilde eğitim anayasal güvenceye alınmalıdır. Bu nedenle, ana dilde eğitime geçiş için kısa-orta-uzun vadeler konulmalı ve çalışmalara hız verilmelidir. Bu konudaki haklar Anayasa'yla güvence altına alınmalı, Türk Ceza Kanunundaki yasaklayıcı maddeler kaldırılmalıdır.

- Son günlerde basında çıkan haberler doğruysa bölgede yeni karakollar yapılmaktadır. Bu tür yapılanmalar toplumda güvensizlik yaratmaktadır. En az barış süreci devam edilirken bu tür yapılara son verilmelidir.

- Koruculuk sistemi bölgede hiçbir zaman barışa neden olmamıştır. Bölge halkları arasında çeşitli huzursuzluklara neden olmuştur. Bu barış sürecinde azaltılmalı ve kademeli olarak kaldırılmalıdır.

- Bölgede çıkar gurupları ve örgütün yönettiği, bazı yetkililerin göz yumduğu iddia edilen uyuşturucu üretim ve pazarının bertaraf edilmesi için gerekli önlemlerin geciktirilmeden alınması gerekmektedir.

- Birlikte yaşam kültürünü pekiştirmeye yönelik çalışmalar yapılmalı; bu amaçla toplumun saygı duyduğu her kesimden insanla birlikte programlar düzenlenmelidir.

- Bölgede dağa taş yazılan “Ne Mutlu Türküm Diyene”, “Bir Türk Dünyaya Bedel” benzeri yazılar kaldırılmalıdır

- Ayırıştırıcı ve sakat ifadeler içeren ve her sabah zorla söylettilen “an-dımız” kaldırılmalıdır.

- Diğer ülkelerde yaşayan Kürtlerle İslam kardeşliği temelinde iletişim sağlanmalıdır.

- Kürt meselesi PKK sorununa indirgenmemeli, insan ve vatandaş olmanın gereği haklar bir kesimin silahlı mücadelesi sonucu verilen haklar olarak hissettirilmemelidir.
- Sürdürülmekte olan müzakere ve barış sürecinde, Müslüman Kürt halkını temsil etmeyen PKK/BDP kanadı tek muhatap olarak alınmamalı, halkın gerçek talep ve beklentileri göz önüne alınmalıdır. Bu maksatla bölgedeki sivil toplum kuruluşları, vakıflar, kanaat önderleri, din âlimlerinden teşekkül ettirilecek yeni ve kapsamlı platformlar teşekkül ettirilmelidir. Teşekkül ettirilecek bu platformlar sürece aktif olarak dâhil edilmelidir.
- Bölgede özellikle kırsal kesimde dini eğitim verebilecek İHL'leri açılarak on yıllardır ihmal edilen dini eğitimdeki boşluk giderilmelidir.
- Tevhid-i tedrisat kanunu ile kaldırılan ancak bölgede dini eğitimde çok önemli rolü olan medrese eğitim sistemi yeniden gözden geçirilmelidir.
- Ülkemizde mevcut ve zorunlu askerlik kapsamında bulunan Jandarma teşkilatı kaldırılarak yerine "kır polisi" ihdas edilmelidir. Bu teşkilat da Emniyet Genel Müdürlüğü emrinde çalışan genel polis teşkilatı içerisinde yer alan bir birim olmalıdır. Böylece iç güvenlikten sorumlu birimler tek çatı altında toplanmış olur. Yerel iç güvenliğin sağlanmasında sorumluluk ve hesap verme mekanizmalarının geliştirilmesi ve uygulanması da zorunludur. Bu açıdan siyasi anlamda hesap verecek mercilerin de oluşması ve ilke-kurallarıyla belirlenmesi ve kanuni düzenlemeye bağlanması kaçınılmazdır.
- Dini duyguların siyasi ve ekonomik istismardan arındırılması ve güçlendirilmesi kaçınılmazdır. Çünkü dini duygular toplumumuzun en önemli birleştirici ve kaynaştırıcı harcıdır. Bu anlamda laikçilerin toplumun geleceğini dinamitleyen sağlıksız ve hatta aymaz düşmanlıklarını bertaraf edecek çalışmalar yapılmalı ve önlemler de alınmalıdır. Bu devletin laik karakterinin değiştirilmesi anlamına gelmez belki, toplum sağlığımızın korunması anlamına gelir. Bu amaçla çalışan gurup ve cemaatlerin önünün açılması gerekir kanısındayım. Çünkü her şeye rağmen din; en önemli birleştirici unsurdur. Kürt Sorununun çözümü noktasında atılacak olumlu ve gerekli adımlar; dinin bu olumlu misyonu ile desteklenmesi yöntemi, doğru yöntemdir.
- Kürt yoğunluklu nüfusun bulunduğu bölgelere yönelik geçmişin tamerini sağlayacak adımlar atılmalı ve sevginin güvenle birlikte yerleşmesini sağlayıcı yaklaşımlar geliştirilmelidir. Bu amaçla, bölgeye yönelik ziyaretler sıklaştırılmalı ve bölgenin özellikle yoksul kesimine sevgi ve kardeşlik eli uzatılmalıdır. Yoksulların kazanılan gönülleri ve tedavi edilen yaraları bu anlamda ciddi sıcak ilişki kurulmasının başlangıç noktasını oluşturacaktır. Yoksul kesimlerin farklı bir üslupla desteklenmiş samimi ilişkilerle, barış sürecine sahip çıkması sağlanmış olunacaktır. Yatırımların artırılması ile iş sahibi kılınma-

rını sağlayacak önlemlerde birlikte değerlendirilmeye alınmalıdır. Ayrıca sevginin gücü oluşturulmadan sonuç almanın mümkün olmadığı bilinmelidir.

- Bu toplumu dünden bugüne bütün seküler milliyetçi tavır, yaklaşım, kavga ve çatışma arzu ve girişimlerine rağmen bir iç çatışmaya sivrulmadan bugüne getiren hususun her şeye rağmen DİNDAŞLIK olduğu gerçeğini unutmadan, ortak payda olan dini önemseyen adımların atılması gerekmektedir. Bu anlamda Hükümetin alacağı tedbirlerden çok daha önemli olanı, dini grup ve cemaatlerin -ırkçı/milliyetçi söylemleri terk ederek- güçlü kılınmaları gereklidir. Unutulmamalıdır ki Cumhuriyet elitleri nasıl ki Türk'e göre bir din inşa etmeye çalıştırlarsa ve bunu kısmen de olsa başarabildilerse, PKK/BDP çizgisi de Kürt'e göre bir din inşa etme çabası içerisinde.

- STK'ların bu süreçte daha aktif ve etkili rol almaları gerekmektedir. Bu amaçla dindar-muhafazakar STK'ların çok aktif rol almaları sağlanırken demokrat-liberal STK'larla güç birliği yapma imkanlarının da sonuna kadar zorlanması gerekmektedir. Bu STK'ların bölgedeki Kürtlerin oluşturduğu veya içinde bulunduğu STK'larla işbirliği, tavır birliği yapma imkanlarını da artırmaları gereklidir.

- Bir yandan STK'lar ve medya vasıtasıyla çözüm için yapılacak tartışmalar ile MAKUL olana ulaşma imkanları sağlanırken öte yandan da ortak bir dil ve davranış geliştirilmesi suretiyle psikolojik bariyerlerin aşılması imkanları da elde edilmiş olunacaktır.

- Bölgede ve ülkenin diğer bölgelerinde değiştirilen bütün köy, belde, kasaba ve şehir isimleri iade edilmelidir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İçinde bulunduğumuz şu günlerde, ülkemiz önemli bir dönemeçten geçmektedir. Bölgeye gerçekleştirdiğimiz ziyaret esnasında sonuç olarak çözüm sürecinin bölge halkı ve STK'ları tarafından desteklendiğini bizzat memnuniyetle müşahade ettik. Çözüm süreci önümüze devletin herkesin devleti olarak yeniden yapılandırılması için önemli bir fırsat koymaktadır. Ziyaretimizde bir kez daha anlaşılmıştır ki, bu fırsatın değerlendirilmesi, toplumun ortak paydası olan manevi dinamiklerin devreye sokulmasını elzem kılmaktadır. Toplumun ortak manevi değerlerini temsil eden ve bu değerler çerçevesinde bütün toplum kesimlerini kucaklayan, bütün toplum kesimlerinin hak ve özgürlüklerinin güvencesi olan bir devlete hiç kimsenin itirazı olmayacaktır.

Çünkü, bütün etnik kesimleri kuşatan ve dayanışma bağlamını oluşturan

kültürel dinamiklerin devre dışı kaldığı bir ortamda, çözüm süreci, etnik kimlik merkezli duyguları daha da şiddetlendirecektir. Nitekim, çözüm sürecini etnik bağlamda algılayarak, Anadolu'da akıl insanlara tepki gösteren gruplar bunun en bariz misalini oluşturmaktadır. Kültürel hakların etnik kimlik bağlamında tanınması, alt kimlik dayanışmasını daha da besleyecektir. Etnik bağlamda ilerleyen çözüm süreci ne kadar iyi niyetle yapılırsa yapılsın, etnisiteyi daha da öne çıkaracaktır. Çözüm süreci etnik bağlamda ilerleyen bir süreç olmalıdır. Bu stratejik bir hata olacaktır. ASDER Genel Başkanımız Sayın Prof. Dr. Nevzat Tarhan Hocamızın bir eserindeki: "Bugünkü tehlike demokratik açılımın, ortak değerleri güçlendirmek yerine ortak kimlik değerlerini değil farklı kimlik değerlerini güçlendirecek şekilde yönetilmesidir. Kültürel bağları güçlendirilmeden yapılan özgürleşme ayrışma ile sonlanır" tespitinde bu stratejik hata en güzel biçimde dile getirilmiştir. Çözüm sürecinde bu stratejik hataya düşmekten özellikle kaçınılması gerektiğini, bu hata, çözüm sürecine ileride patlayacak etnik duygulara bir ara basamak işlevi kazandıracağını vurgulamakta fayda mülahaza ediyoruz. Bu ise en başta Kürt kardeşlerimize zarar verecektir.

Çözüm süreci, manevi, tarihi ve kültürel ortak değerler bağlamında ilerlemelidir. Bu bağlamı oluşturan tüm dinamikler seferber edilmelidir. Ziyaretimizde tespit ettiğimiz ve yukarıda aktardığımız etnik kimlik ile alakalı da olsa tüm talepler, bu ortak dinamikler bağlamında karşılanmalıdır. Temel müşteremiz olan İslâm, milliyeti kabul eder. İnsanların ve toplulukların etnik kimliğini inkar etmez. Çünkü milliyet fıtrî bir hakikattir. Ancak, İslam, etnik kimliğin siyasi, sosyal ve kültürel yapılanmada merkez paradigma haline getirilmesini, milliyetin başka milliyetlere tahakküm aracı, ya da başka milliyetlerin tahakkümü altına düşme sebebine dönüştürülmesini kabul etmez. Mademki ortak kimliğimizin en önemli unsuru İslam'dır, çözüm sürecinin İslam'ın bu yaklaşımı çerçevesinde ilerlemesini sağlamak kadar tabii bir tutum düşünülemez. Bu tutum ile yöneteceğimiz çözüm sürecinin başarıya ulaşmasının referansı, bizatihi ortak inancımızın şu mesajında açık bir biçimde ifadesini bulmaktadır: "Hep birlikte Allah'ın ipine sarılın ve ayrılığa düşmeyin. Allah'ın size olan nimetini anın. Hani siz birbirinize düşmandınız. Allah gönüllerinizi birbirine yaklaştırdı da O'nun nimetiyle kardeşler oldunuz. Bir ateş çukurunun kenarındaydınız. Allah sizi oradan kurtardı. Doğru yola erişmeniz için Allah size ayetlerini böyle açıklıyor." (Ali-İmran 103)

Çözüm sürecinin müşterek dinamikler bağlamında ilerlemesini önlemeye, etnik bağlamda ilerlemesini kışkırtmaya çalışan bir kısım siyasilerin, ulusalcı kesimlerin söylemlerini; Ergenekon ve PKK gibi örgütlerin kabarık sicilinde bulunan provokasyon ve sabotaj teamüllerini her zaman göz önünde bulundurmak gerekiyor.

Öte yandan ülkemizin Ortadoğu'da merkez bir ülke olduğu, bu merkez ülkenin iki ana kimliğinin stratejik bir hedef teşkil ettiğini ve bu sebeple de bu iki kimlik arasındaki çatışmanın aslında lider halkaya yöneltilmiş stratejik bir saldırı olduğunu da gözardı etmememiz gerekiyor. Bu konuda bütün kesimlerin bilinçlendirilmesi, yaşadığımız olayların daha üst planda algılanmasına ve gerekli sağlıklı tutumun geliştirilmesine imkân sağlayacaktır.

Özellikle Abdullah Öcalan'ın 21 Mart'ta Diyarbakır'daki Nevruz kutlamalarında okunan mesajı sorunun yukarıda işaret ettiğimiz tüm boyutlarını kapsayan, bunun bilincine varıldığının emarelerini taşıyor. Öcalan'ın mesajında özellikle iki husus dikkat çekiyor. Birincisi; şiddetin çözüm aracı olmayacağını belirterek silahların susturulmasına ilişkin çağrısı. İkincisi ise; Türk ve Kürtlerin kardeş olduğu vurgusudur. Özellikle BDP'nin 2011 yılında yaptığı 2. Olağan Kongresinde tüzük değişikliğine gidilerek "kardeşlik" vurgusunun tüzükten çıkartılmasının ardından yapılan ve Türk-Kürt kardeşliğini İslam'a dayandıran bir noktaya gelinmiş olması çözüm adına hayati bir öneme sahiptir. Bu gelişmede hem AK Parti'nin MİT üzerinden öne çıkan yaklaşımlarının, hem Kürt Ulusal Hareketi'nin lideri Öcalan'ın yaklaşımlarının önemli rolü var. Bu yaklaşımlar, karşılıklı olarak ulusçuluğun fitrat dışı olduğunun yanında, bunun içine düşürüldüğümüz bir oyun olduğunun da anlaşıldığının açık bir göstergesidir.

Çözüm süreci ile birlikte bölgede çatışmaların durması, çatışma alanlarının yerleşime, sosyal etkinliklere, tarıma ve hayvancılığa, turizme açılması anlamında haberlerin medyaya yansımaya başlaması, gerilimi düşürmekte ve büyük bir feraha yol açmaktadır. Bu sebeple, bu anlamda etkinliklerin teşvik edilmesi ve bunun da kamuoyuna yansıtılması, ortak dini ve kültürel etkinliklerin gerçekleştirilmesi sürece moral destek sağlayacaktır.

Ayrıca, Batı şehirlerinde ikamet eden, iş kurmuş Kürt kardeşlerimizin de, ülkemizin her yerinin her vatandaş için ortak yaşam alanı oluşturduğu mesajını vermede sürece önemli katkıları olacaktır. Bu konunun gündeme getirilerek, Batı'daki Kürt kardeşlerimizin ve Doğu'daki Türk kardeşlerimizin yaşamlarından süreci destekleyecek kesitler sunulması; evlilikle karışıp kaynaşmış ve akraba olmuş kardeşlerimizin sürece katkı mesajlarının yoğun bir biçimde kamuya yansıtılmasında yarar görülmektedir.

Sonuç olarak, yukarıda belirttiğimiz çerçeve içinde çözüm sürecini desteklediğimizi, bu doğrultuda üzerimize düşen vazifeleri yerine getirmeye hazır olduğumuzu kamuoyuna deklare eder, saygılar sunarız.

